

НОВАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Антонова О.В.

Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Климчук Ю.В.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Систематизовано основні зміни в податковій системі України. Досліджено оновлений перелік податків та зборів. Проведено критичний огляд основних напрямів реформування податкової системи України. Проаналізовано відповідна законодавча база. Визначено роль та значення податків для наповнення державного бюджету України.

Ключові слова: податки, збори, реформа, податкова система, податкові новації.

Постановка проблеми. Оподаткування в Україні знаходиться в центрі дискусій щодо проблем та шляхів їх вирішення. Побудова в Україні економіки відкритого типу, розмаїття форм власності та джерел отримання доходів, постійна потреба держави в отриманні фінансових ресурсів і невідповідність існуючої податкової системи вимогам часу зумовили необхідність реформування податкового законодавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематикою оподаткування доходів як юридичних так і фізичних осіб займалися і продовжують займатись такі відомі українські вчені, як В. Л. Андрущенко, О. Д. Васирик, В. П. Вишневський, В. М. Гєєць, А. І. Даниленко, О. Д. Данілов, Н. І. Костіна, Я. В. Литвиненко, І. О. Луніна, П. В. Мельник, В. М. Опарін, А. М. Поддєрьогін, А. М. Соколовська, В. М. Федосов, С. І. Юрій.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Минулий 2014 рік як ніколи був щедрим на законодавчі новації. Їх велика кількість зачіпатиме практично всі сфери бізнесу в нашій країні і кожного з нас і в перебігу 2015 року. Напередодні нового року Верховна Рада України ухвалила декілька урядових законопроектів. Автори нормативних актів стверджують, що вони покликані поліпшити умови ведення бізнесу, підвищити ефективність використання ресурсів економіки і зменшити податкове навантаження на середній і малий бізнес. Але деякі податки не скасовані повністю, а лише трансформовані за принципом «два в одному»: наприклад, фіксований сільськогосподарський податок став 4-ою групою єдиного податку. Податків стало менше, але складність їх адміністрування, на наш погляд, не вплине на спрощення ведення бізнесу в Україні.

Мета статті. Головною метою статті є узагальнення та критичний огляд основних змін податкової системи України в 2015 році.

Виклад основного матеріалу. Зміни до Податкового кодексу України (далі – ПКУ), що були внесені згідно із Законом України від 24.05.2012 р. № 4834-VI, від 28.12.2014 р. № 71-VIII, регулюють перелік загальнодержавних податків та місцевих податків і зборів. Так, відповідно до статті 9 оновленого ПКУ [1]:

до загальнодержавних податків належать: податок на прибуток підприємств; податок на доходи фізичних осіб; податок на додану вартість; акцизний податок; екологічний податок; рентна плата; мито;

до місцевих податків належать: податок на майно; єдиний податок;

до місцевих зборів належать: збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

Наведений перелік податків та зборів демонструє зменшену їх кількість, серед яких відсутні, тобто є виключеними згідно із Законом України від 28.12.2014 р. № 71-VIII: збір за першу реєстрацію транспортного засобу, рентна плата за нафту, природний газ і газовий конденсат, що видобуваються в Україні, плата за користування надрами, єдиний сільськогосподарський податок.

Відповідно до повноважень, визначених оновленим ПКУ, місцеві ради вирішують питання щодо встановлення податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору, а також установлюють єдиний податок та податок на майно (в частині транспортного податку та плати за землю).

Відповідно до статті 12 ПКУ зі змінами, внесеними Законом України від 28.12.2014 р. № 71-VIII, розширені повноваження сільських, селищних, міських рад щодо податків та зборів, серед яких: встановлення ставок місцевих податків та зборів в межах ставок, визначених ПКУ та встановлення в межах, визначених ПКУ, ставок акцизного податку з реалізованих суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів.

Розглянемо основні податкові новації [2; 3]:

1. Податковий компроміс.

Депутати ухвалили Закон про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей уточнення податкових зобов'язань по податку на прибуток підприємств і податку на додану вартість у разі застосування податкового компромісу (законопроект № 1071-д).

Так, податковий компроміс полягатиме в звільненні від юридичної відповідальності платників податків за заниження податкових зобов'язань по податку на прибуток підприємств і ПДВ за будь-які податкові періоди до 1 квітня 2014 року з урахуванням встановлених ПКУ термінів давності.

Для цього платникові податків необхідно подати уточнюючий розрахунок, в якому визначити суму завищення податкового кредиту по ПДВ або суму завищення витрат по податку на прибуток.

Платникові податків необхідно буде сплатити 5% від суми податку, тобто 95% суми відповідного податку вважатимуться за погашених.

На думку авторів документа, ухвалення законопроекту забезпечить додаткові надходження до бюджету, покращення умов для розвитку в Україні відкритої, прозорої економіки і сприятиме детінізації.

2. Зміна ставок і порядку стягування Єдиного соціального внеску.

В рамках реформи Єдиного соціального внеску (ЄСВ) пропонується з 1 січня 2015 року створити Фонд соціального страхування України, об'єднавши Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві і професійних захворювань і Фонд соціального страхування по тимчасовій втраті працездатності.

Передбачаються фінансові санкції для юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців у вигляді штрафу в розмірі від 1 до 30 мінімальних заробітних плат за допуск працівника до роботи без оформлення трудових стосунків, оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи за повний робочий час, виплати зарплати без нарахування і сплати ЄСВ і податків, порушення термінів виплати зарплати більш ніж за 1 місяць, виплати не в повному об'ємі, недотримання мінімальних державних гарантій в оплаті праці і порушення інших вимог трудового законодавства.

Крім того, збільшиться розмір штрафів за порушення порядку нарахування ЄСВ, порушення при подачі звітності по ЄСВ, представлення недостовірних відомостей, несплату або невчасну сплату ЄСВ.

Також передбачена можливість зниження ставки ЄСВ: якщо підприємства виконують умови по детінізації заробітної плати, ЄСВ для них знижується з 41% до 16,4%.

3. Податкова реформа: податок на прибуток.

Реформування податку на прибуток має три основних напрями:

- об'єкт оподаткування розраховуватиметься на підставі даних бухгалтерського обліку шляхом корегування фінансового результату до оподаткування, визначеного у фінансовій звітності, на різниці, які збільшують або зменшують фінансовий результат до оподаткування, щодо амортизації необоротних активів, резервів (забезпечень) і фінансових операцій;

- відміна тридцяти двох обмежень по обліку витрат, що, на думку авторів, поліпшить інвестиційний клімат в країні;

- податкові різниці визначатимуть платники, що мають дохід більше 20 млн. грн. в рік (5% від загальної кількості платників), тобто 95 % платників податку можуть обчислювати податок на прибуток підприємств за даними фінансової звітності без визначення податкових різниць.

4. Податкова реформа: податок на доходи фізичних осіб.

Для спроможних громадян передбачається ввести разове («нульове») декларування доходів, майна і фінансового стану зокрема отриманих із порушенням законодавства України по питаннях оподаткування, валютного регулювання (формування «вхідного» залишку для подальшого контролю витрат).

Надалі порівнянню підлягатимуть доходи і джерела таких доходів (доходи, задекларовані особою самостійно; доходи подружжя, осіб що мають сумісний побут; заощадження; зменшення суми неповернених (виданих) позик (кредитів) або інших боргових зобов'язань по цивільно-правових договорах і ін.):

- добровільне декларування – обов'язковість не передбачається;

- для громадян, які не подадуть декларацію, задекларованими вважатимуться вартість активів у розмірі 200 тис. грн. і вартість інших активів, які зареєстровані у встановленому законодавством порядку станом на 1 січня 2015 року;

- при декларуванні готівкових грошових коштів в сумі понад 200 тис. грн. – такі мають бути внесені

на рахунки в банки до дня представлення декларації і зберігатися на них не менше року з дня внесення на банківський рахунок.

У разі порушення термінів перебування таких коштів на банківських рахунках, фізична особа повинна протягом місяця з дня їх зняття сплатити до бюджету 3% від знятої суми.

У разі декларування готівки понад 200 тис. грн. без внесення на банківські рахунки, фізична особа протягом місяця з дня завершення терміну здійснення разового декларування (31 жовтня 2015 року) повинна сплатити до бюджету 3% від задекларованої суми.

Також запропоновано ввести прогресивну шкалу оподаткування для високих заробітних плат (з розрахунку на місяць): 15% – для доходів до 10 мінімальних заробітних плат (МЗП); 20% – для доходів понад 10 МЗП (з суми перевищення).

Крім того, уряд вважає за доцільне: підвищити ставку НДФЛ для пасивних доходів (відсотки, інвестиційного прибутку, роялті) з 15% до 20%; зберегти на 2015 рік обмеження стандартної податкової соціальної пільги, що діє, у розмірі 50% прожиткового мінімуму для працездатної особи; вирівняти ставки оподаткування для заробітної плати шахтарів; вирівняти навантаження відносно доходів у вигляді спадку вартістю понад 1 млн. грн. Для осіб першого ступеня спорідненості (з суми перевищення); знизити поріг оподаткування пенсій, що діє, з десяти тисяч гривень в місяць до трьох розмірів МЗП, і оподатковувати суму перевищення по ставці 15%.

5. Податок на додану вартість (ПДВ).

Пропонується продовжити до 31 грудня 2017 року звільнення від обкладення ПДВ операцій по постачанню (в т.ч. експорту) зернових і технічних культур за винятком підприємств-сільгоспвиробників.

Таким чином, як відмічено в записці пояснення до документа, держава зберігає практику надання субсидій у вигляді ПДВ для сільськогосподарської продукції, яка споживається громадянами України, і не витрачає коштів на субсидію на споживання за межами України.

Також документом запропоновано вирівняти навантаження для операцій по постачанню: послуг із здобування вищої, середньої, професійно-технічної і дошкільної освіти учбовими закладами; послуг з охорони здоров'я установами охорони здоров'я; періодичних видань друкованих засобів масової інформації, навчальних посібників вітчизняного виробництва, словників українсько-іноземної або іноземно-української мови, а також доставці таких періодичних видань друкованих засобів масової інформації (передбачена пільга тільки для операцій по підготовці до видання і постачання книг українською мовою, окрім видань еротичного і рекламного характеру).

Для удосконалення системи електронного адміністрування ПДВ, яка запроваджується з 1 січня 2015 року, пропонується:

- 1) ввести перехідний період (до 1 квітня 2015 року), протягом якого: штрафи за порушення терміну реєстрації податкових накладних/розрахунків коректування до 10 днів не застосовуються; податкові накладні/розрахунки коректування в ЕРНН реєструються без застосування обмежень;

- 2) враховувати (за заявою платника) суми залишків бюджетного відшкодування і негативного значення, задекларовані до 01.01.2015 р., шляхом збільшення розміру суми податку, на яку платник має право зареєструвати податкові накладні/

розрахунки коректування в ЕРНН (із одночасним збільшенням податкового кредиту на відповідну суму): без проведення перевірок – в розмірі, що не перевищує 6/12 податкового кредиту, задекларованого в податкових деклараціях по податку на додану вартість за останніх 12 календарних місяців (4 квартали); решти сум – після проведення відповідних перевірок;

3) встановити, що з 1 квітня 2015 року автоматично збільшується розмір суми, на яку платник має право зареєструвати податкові накладні/розрахунки коректування в ЕРНН, на суми середньомісячного розміру податку, задекларовані платником до сплати до бюджету за останніх 12 звітних (податкових) місяців/4 кварталу («овердрафт»);

4) надати право на отримання автоматичного бюджетного відшкодування платникам податку, які не мають необоротних активів в достатніх розмірах, проте відповідають іншим критеріям. При цьому повинна дотримуватися умова, що такі платники матимуть фінансову гарантію на суму заявленого бюджетного відшкодування, видану на один рік банківською установою згідно переліку Кабміну.

6. Акцизний податок.

Пропонується розширити перелік підакцизних товарів, серед яких:

- електрична енергія, внаслідок чого, як відзначають автори проекту, відміняється збір у вигляді цільової надбавки до тарифу, що діє, на електричну і теплову енергію, окрім електроенергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками;
- ввести акцизний податок з реалізації через роздрібну торговельну мережу алкогольних напоїв, тютюнових виробів і палива. Ставка податку встановлюватиметься місцевими органами влади в розмірі від 2 % до 5 % від об'єму реалізації;
- ввести акцизний склад для нафтопродуктів, альтернативного палива і зрідженого газу.

7. Місцеві податки.

Зміни до Податкового кодексу, що набули чинності з початку року, серйозно змінюють правила оподаткування нерухомості в Україні. В рамках податкової реформи запропоновано надати право місцевим органам влади встановлювати:

- ставки податку на нерухомість (жилою і нежилою) в розмірі до 2 % мінімальної зарплати за 1 кв. м площі;
- пільги по податку на житлову нерухомість фізичним особам, виходячи з їх майнового стану і рівня доходів, зокрема через встановлення неоподатковуваної площі таких об'єктів, і релігійним організаціям;
- податок на розкішні автомобілі (обсяг двигуна більше 3 тис. куб. см – для дизельного двигуна, 3 тис. куб. см – для бензинового двигуна, вік яких не перевищує 5 років) по ставці 25 000 грн. в рік.

Не оподатковується до 60 квадратних метрів для квартири і до 120 квадратних метрів для будинку.

Також не оподатковується нежила нерухомість, яка використовується в аграрному секторі, промисловості, мафи і кіоски, які є суб'єктами малого бізнесу, де люди самі собі заробляють, і ринки.

Документом запропоновано ввести оподаткування комерційної (нежилою) нерухомості (будівлі підприємств і склади, готелі, ресторани і бари, туристичні бази, торговельні центри, магазини, СТО, ідальні, бази і склади підприємств і т. п.).

8. Спрощена система оподаткування.

З 1 січня 2015 року діють чотири групи єдиного податку замість колишніх шести. При цьому перші три групи передбачають сплату єдиного податку в «класичному» розумінні і призначені: перша-друга

групи, як і раніше, для фізичних осіб-підприємців, третя група доступна фізичним особам і юридичним особам. А ось четверта група вибивається із звичного поняття «Єдиний податок» – до неї увійшли колишні платники фіксованого сільськогосподарського податку.

Максимальний дохід, що дає право застосовувати спрощену систему оподаткування, для 1-3 груп залишився на рівні 20 млн. грн., а ось обмеження на кількість найнятих робітників в 3 групі зняли.

Таким чином, реформування спрощеної системи оподаткування покликана оптимізувати кількість груп платників єдиного податку до чотирьох із збереженням максимального розміру доходу, який дозволяє перебувати на спрощеній системі оподаткування, що діє; об'єднати спеціальні режими оподаткування по єдиному податку шляхом введення окремої (четвертою) групи платників єдиного податку – сільськогосподарських товаровиробників, унаслідок чого відміняється фіксований сільськогосподарський податок; з метою зменшення податкового навантаження на малий бізнес: підвищується до 300 тис. грн. (у 2 рази) максимальний поріг доходу для 1-ої групи; зменшуються майже в 2 рази відсоткові ставки єдиного податку з 3(5)% до 2% – у разі сплати ПДВ; з 5(7)% до 4% – без сплати ПДВ.

9. Військовий збір.

Терміни стягування продовжуються, база оподаткування з 1 січня 2015 року розширюється.

Дія податкового збору продовжується не тільки на 2015 рік, але і далі – до тих пір, поки Верховна Рада України не ухвалить рішення про те, що реформа Озброєних Сил нарешті завершена.

Друга новина полягає в тому, що об'єктом оподаткування військовим збором тепер є всі доходи, визначені статтею 163 ПКУ. Тобто об'єкти обкладення військовим збором і податком на доходи фізичних осіб тепер збігаються.

З одного боку, сплачувати військовий збір тепер доведеться зі всіх доходів оподаткувань, тобто більше. З іншої – принаймні припиняться спори про те, які доходи оподатковують військовим збором, а які – ні.

10. Введення додаткового імпортного збору.

Верховна Рада ухвалила Закон (законопроект № 1562), що передбачає введення додаткового імпортного збору

Згідно тексту законопроекту додатковий імпортний збір буде введений строком на 12 місяців, починаючи з 1 січня 2015 року, як особливий вид мита в розумінні Митного кодексу.

Додатковий імпортний збір стягуватиметься з товарів, які ввозяться на митну територію України в митному режимі імпорту (тобто для вільного обертання на митній території України), незалежно від країни їх походження, по ставках:

- 10 % для товарів, що класифікуються в товарних групах 1-24 згідно УКТЗЕД;
- 5 % для товарів, що класифікуються в 25-97 товарних групах згідно УКТЗЕД;
- 10 % для товарів, що підлягають оподаткуванню ввізним митом згідно ст. 374 Митного кодексу.

Додатковий імпортний збір не стягуватиметься при ввезенні життєво необхідних товарів, а саме: природний газ, вугілля енергетичне, паливо для АЕС, нафта, нафтопродукти, банкноти і банківські метали, гуманітарна допомога, товари, які звільняються від сплати ввізного мита згідно міждержавних домовленостей, окрім вільної торгівлі.

Висновки і пропозиції. Таким чином, зміни в оподаткуванні юридичних осіб і громадян покли-

кані спростити і здешевити систему адміністрування податків, а також додатково привернути до бюджету держави, за плановими розрахунками Кабінету міністрів, 40 млрд. грн. в рік. Отже, завдяки реформі, як розраховують в Міністерстві

фінансів, податкові надходження до держбюджету виростуть на 22%; правда, заплатити за ці вливання в державну казну доведеться населенню, яке відчує помітне збільшення податкового навантаження в новому році.

Список літератури:

1. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.interbuh.com.ua/normative/pku.html>.
2. Главный правовой портал Украины: Лига-закон // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua/>.
3. Офіційний портал Верховної Ради України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua/>.

Антонова Е.В.

Харьковский торгово-экономический институт

Киевского национального торгово-экономического университета

Климчук Ю.В.

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

НОВАЦИИ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ

Аннотация

Систематизированы основные изменения в налоговой системе Украины. Исследован обновленный перечень налогов и сборов. Проведен критический обзор основных направлений реформирования налоговой системы Украины. Проанализирована соответствующая законодательная база. Определены роль и значение налогов для наполнения государственного бюджета Украины.

Ключевые слова: налоги, сборы, реформа, налоговая система, налоговые новации.

Antonova O.V.

Kharkiv Institute of Trade and Economics

Kyiv National University of Trade and Economics

Klimchuk Yu.V.

Kharkiv National Automobile and Highway University

INNOVATIONS OF TAX SYSTEM OF UKRAINE

Summary

Basic changes in the tax system of Ukraine were systematized. The updated list of taxes and collections was investigated. The critical review of basic directions of reformation of the tax system of Ukraine was conducted. The proper legislative base was analyzed. A role and value of taxes for filling of the state budget of Ukraine was determined.

Keywords: taxes, collections, reform, tax system, tax innovations.